

УДК: 316

Doç. Dr. Erkan EFİLTİ

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı

e-mail: erkan.efilti@manas.edu.kg / efilti71@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1158-5764>

Tanzada RUSLANOVA

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı.

e-mail: ruslanovatanzada@gmail.com

KIRGIZİSTAN'DA GENİŞ AİLEDE ÇOCUK YETİŞTİRMEDE ANNELERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN İNCELENMESİ

Bu araştırma amacı Kırgızistan'da geniş ailede çocuk yetiştirmede annelerin karşılaştıkları sorunları incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yönteminden durum çalışma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Kırgızistan'daki geniş ailelerde yaşayan annelerden oluşmuştur. Toplam 11 anneden bilgi almada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Çalışmada görüşmeler katılımcıların izni alınarak görüşme yapılan ortamda telefonda ses kayıt altına alınmıştır ve veri toplama işleminden önce katılımcılara çalışmanın amacı açıklanmış, kimlik bilgilerin gizli tutulacağı ve istedikleri taktirde görüşmeyi bırakabilecekleri sözlü olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen verilerin çözümlenmesinde nitel araştırma tekniğinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda geniş ailede çocuk yetiştirmede annelerin karşılaştıkları sorunlar; aile üyelerinin çocuğun nasıl yetiştirmesi gerektiğini söylemeleri ve karışmaları, kendine zaman ayıramaması, aile kalabalık olduğundan dolayı çocuğa istediği kadar zaman ayıramaması, iki neslin çocuk yetiştirme tutumlarının ve değerlerinin çatışması, kayınvalidenin çocuğun yaptığı önemsiz davranışlara aşırı tepki vermesi, aile üyelerinin çocukların aşırı şımarıklıklarına izin vermeleri, eğer çocuk kurallara uymuyorsa onun aile büyükleri tarafından cezalandırılabilmesi, çocuğun, aile üyelerinin her birinden etkilenmesi ve böylece çocuğun kararsızlıkların ortaya çıkması, çocukların istenmeyen davranışlarına karşı annenin yaptırım uygulayamaması, ailede büyük ebeveynler sürekli çocukları kendi çocukluğuyla karşılaştırması ve böylece çocukların onlardan uzaklaşması, aile bireylerinin tartışmasından çocukların etkilenmesi, annenin aldığı kararlara kayınvalide çoğu zaman karşı çıkması, annenin aldığı kararlara aile bireylerinin olumsuz tepkide bulunması ve kararlarını ciddiye almaması, karar alması halinde aldığı kararları aileye bildirmesi, aile bireylerinin çocuğun cep telefonu ile çok zaman geçirmesine izin vermeleri, çocuğun geceleri dışarıya çıkmasına izin vermeleri, çocuğun her türlü şımarıklıklarına izin vermeleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları başka konu ile yapılan araştırmalarla tartışılmıştır ve öneride bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Aile, Geniş aile, Anne, Çocuk, Aile büyükleri.

Эркан Эфилти, PhD, доцент

erkan.efilti@manas.edu.kg / efilti71@gmail.com

Русланова Т., ruslanovatanzada@gmail.com

“Манас” КТУ, Гуманитардык факультети, Кыргызстан

КЫРГЫЗСТАНДА ЧОҢ ҮЙ-БҮЛӨДӨ БАЛДАРДЫ ТАРБИЯЛООДО ЭНЕЛЕР ТУШ БОЛГОН КӨЙГӨЙЛӨРДҮН ИЗИЛДЕНИШИ

Бул изилдөөнүн максаты – Кыргызстандагы чоң үй-бүлөдө балдарды тарбиялоодо энелердин туш болгон көйгөйлөрүн изилдөө. Изилдөөдө сапаттык изилдөө ыкмасынан кейс-стади модели колдонулду. Изилдөөнүн изилдөө тобун Кыргызстандагы чоң үй-бүлөдө жашаган энелер түздү. Жарым структураланган интервью формасы, жалпысынан, 11 энеден

маалымат алуу үчүн колдонулду. Жарым структураланган интервью суроолору ачык типте даярдалды. Изилдөөдө катышуучулардын уруксаты менен интервьюлар телефон аркылуу аудиого жаздырылып, маалымат чогултуу процессинин алдында катышуучуларга изилдөөнүн максаты түшүндүрүлүп, алардын өздүк маалыматы купуя сакталары жана алар кааласа, интервьюдан чыгып кете алары оозеки айтылды. Изилдөөнүн натыйжасында алынган маалыматтарды талдоодо сапаттык изилдөө ыкмаларынын бири болгон контентти талдоо ыкмасы колдонулду. Изилдөөнүн жыйынтыгында чоң үй-бүлөдө балдарды тарбиялоодо энелердин туш болгон көйгөйлөрү: үй-бүлө мүчөлөрүнүн балага кандай тарбия берүү керектигин айтып, кийлигишүүсү; өзүнө убакыт бөлө албоо; үй-бүлөдө көп адам болгондуктан, балага каалагандай убакыт бөлө албоо; эки муундун бала тарбиялоо түшүнүктөрүнүн жана ыкмаларынын келишпестиги; кайын эне баланын анча маанилүү эмес жүрүм-турумуна ашыкча реакция берүүсү; үй-бүлө мүчөлөрүнүн балдардын ашыкча эрке жүрүм-турумуна жол берүүлөрү; эгерде бала эрежелерге баш ийбесе, үй-бүлө мүчөлөрү тарабынан жазаланышы; балага үй-бүлө мүчөлөрүнүн ар биринин “акыл үйрөтүүсү” жана ошону менен бала өз алдынча чечим кабыл ала албоосу; эненин балдардын жагымсыз жүрүм-турумуна каршы өзү жаза колдоно албоосу; үй-бүлөдөгү чоң ата, чоң эненин балдарды дайыма өздөрүнүн балалыгы менен салыштыруусу жана бул себептен балдардын алардан алыстоосу; балдар үй-бүлө мүчөлөрүнүн талаш-тартыштарына күбө болуусу; кайын эне көбүнчө эненин баласы тууралуу кабыл алган чечимине каршы чыгуусу; үй-бүлө мүчөлөрү эненин баласы тууралуу кабыл алган чечимдерине терс мамиле кылуусу жана олуттуу мамиле жасабоосу; үй-бүлө мүчөлөрү баланын уюлдук телефондо көп убакыт өткөрүүсүнө, түн ичинде көчөгө чыгуусуна уруксат берүүлөрү. Изилдөөнүн жыйынтыгы бул темадагы башка изилдөөлөр менен талкууланым, сунуштар жазылды.

Өзөктүү сөздөр: үй-бүлө, чоң үй-бүлө, эне, бала, үй-бүлөдөгү улуу муун.

Эркан Эфилти, PhD Доцент
КТУ «Манас», кафедра педагогика
Университет Некметтина Эрбакана, Конья, Турция
erkan.efilti@manas.edu.kg / efilti71@gmail.com
Таңзада Русланова, КТУ «Манас», студент
e-mail: ruslanovatanzada@gmail.com, Кыргызстан

ИЗУЧЕНИЕ ПРОБЛЕМ МАТЕРЕЙ ПРИ ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ В МНОГОДЕТНЫХ СЕМЬЯХ КЫРГЫЗСТАНА

Целью данного исследования является изучение проблем, с которыми сталкиваются матери при воспитании детей в многодетных семьях Кыргызстана. В исследовании использовалась модель тематического исследования из качественного метода исследования. Исследовательскую группу исследования сформировали матери, проживающие в многодетных семьях Кыргызстана. Для получения информации от 11 матерей использовалась форма полуструктурированного интервью. Полуструктурированные вопросы для интервью были подготовлены в открытом формате. В ходе исследования интервью записывались по телефону с разрешения участников, и перед процессом сбора данных участникам объяснялась цель исследования, их личная информация сохранялась в тайне, и им устно сообщалось, что они могли отказаться от интервью, если бы захотели. При анализе данных, полученных в результате исследования, использовался контент-анализ, один из качественных методов исследования. По результатам исследования, проблемами, с которыми сталкиваются матери при воспитании детей в многодетной семье, являются: вмешательство членов семьи в рассказ о том, как воспитывать ребенка, невозможность уделять время себе, неспособность уделять столько времени как вы хотите для ребенка в связи с большим количеством людей в семье, понятиями и методами воспитания детей двух поколений, разладом, чрезмерной реакцией свекрови на незначительное поведение ребенка, членами семьи, позволяющими детям вести

себя чрезмерно, если ребенок не соблюдает правила, подвергается наказанию со стороны членов семьи, детский «интеллигентность» каждого члена семьи учит» и, таким образом, ребенок не может принимать решения самостоятельно, мать не может использовать наказание против неприятного поведения детей, бабушка и дедушка в семья всегда сравнивает детей с собственным детством, по этой причине дети отдаляются от них, дети отделяются от членов семьи. Свидетель споров, свекровь часто принимала по поводу ребенка решение против матери, члены семьи настроены негативно и не воспринимают всерьез решения, принимаемые матерью и ее ребенком, члены семьи разрешают ребенку много времени проводить в мобильном телефоне, выходить на улицу ночью. Результаты исследования были обсуждены с другими исследованиями по этой теме, и были написаны рекомендации.

Ключевые слова: семья, большая семья, мать, ребенок, старшее поколение в семье.

*Doç. Dr. Erkan EFİLTİ, Kyrgyz-Turkish Manas University,
Department of Pedagogy Guidance and Psychological Counseling
Necmettin Erbakan University, Konya, Turkey
erkan.efilti@manas.edu.kg / efilti71@gmail.com
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1158-5764>*

*Tanzada Ruslanova, Kyrgyz-Turkish Manas University, Department of Pedagogy,
Student ruslanovatanzada@gmail.com*

INVESTIGATION OF THE PROBLEMS FACED BY MOTHERS IN RAISING CHILDREN IN LARGE FAMILY IN KYRGYZSTAN

The aim of this research is to examine the problems faced by mothers in raising children in extended families in Kyrgyzstan. The case study model, one of the qualitative research method, was used in the research. The study group of the research consisted of mothers living in extended families in Kyrgyzstan. A semi-structured interview form was used to obtain information from a total of 11 mothers. Semi-structured interview questions were prepared as open-ended. In the study, the interviews were audio recorded on the phone with the permission of the participants, and before the data collection process, the purpose of the study was explained to the participants, it was verbally stated that their identity information would be kept confidential and that they could leave the interview if they wished. Content analysis method, one of the qualitative research technique, was used in the analysis of the data obtained as a result of the research. As a result of the research, the problems faced by mothers in raising children in extended families; Family members telling and interfering with how the child should be raised, not being able to spare time for himself, not being able to devote as much time to the child as he/she wants because the family is crowded, conflict between two generations' child-rearing attitudes and values, mother-in-law's overreaction to the child's unimportant behaviors, family members allowing children to be excessively spoiled, If the child does not comply with the rules, he can be punished by the elders of the family, the child is affected by each of the family members and thus the child's indecisions arise, the mother cannot impose sanctions against the undesirable behaviors of the children, the grandparents in the family constantly compare the children with their own childhood and thus the children get away from them, the children get away from the arguments of the family members. mother-in-law often opposes the mother's decisions, family members react negatively to the mother's decisions and do not take her decisions seriously, It has been concluded that if they take a decision, they inform the family of their decisions, family members allow the child to spend a lot of time on their mobile phone, allow the child to go out at night, and allow the child to be spoiled for all kinds of things. The results of the research were discussed with the researches made on another subject and suggestions were made.

Key words: Family, Extended family, Mother, Child, Family elders.

Топлumsal yapıyı oluşturan temel kurum olarak aile, çocukların yetiştirilmesinde, değer eğitiminde önemli roller üstlenir. Eğitimin ailede başladığı düşünüldüğünde, değer aktarımında, yaşatılmasında ailenin önemi açıkça görülmektedir. Çocuğu yetiştirilmesinde

aile tipi, aile içinde üyeler arası iletişim de büyük rol oynar. Bu çalışmada yaşamımızdaki önemli unsurlardan biri olan aile ve aile tiplerinden geniş ailelerdeki annelerin çocuk yetiştirmelerinde yaşanan sıkıntılar açısından ele alınmıştır.

Aile evlilik, kan ya da evlat edinme dolaylarıyla birbirine bağlanmış, aynı evi paylaşır, aynı geliri kullanan, birbirleri ile devamlı olarak iletişim ve etkileşim içinde olan, karı-koca, anne-baba, kız-oğul, kız kardeş-erkek kardeş gibi sosyal iletişimleri olan bireylerin oluşturduğu bir birliktir ve toplumun en küçük kurumudur (Ağdemir, 1991).

Uzun yıllardan beri insanoğlunun sahip olduğu en önemli toplumsal birliklerden biri ailedir. Bireyin varlığını sürdürdüğü toplumun yaşama biçimini deneyimleyip öğrendiği ve öğrendiklerini de kendisinden sonra gelenlere ve nesilden nesle aktardığı dinamik bir yapıdır (Yapıcı, 2010). Toplum ve toplumsal kavramlarının anlaşılması ve araştırılması için bilime kaynak olan aile, geçmişten günümüze birçok yöntemle inceleme konusu olmuştur (Turgut, 2017). Toplumların ve bireylerin sahip oldukları farklılıkları aile çerçevesinde incelediğimizde; her toplumun ve kültürün kendine özgü aile yapısının var olduğunu kolaylıkla söyleyebiliriz. Günümüze kadar ailelerin yapısında, aile üyelerinin görevlerinde ve sorumluluklarında ve de aile üyelerinin sayısında sürekli değişiklikler olmuştur. Hatta aynı ülkenin kırsal ve şehir bölgelerinde bile aile yapıları ve görevleri, aile üyesi sayıları arasında büyük farklılıklar vardır. Aile yapılarındaki bu farklılıkların en önemli sebeplerinden biri ise farklı toplumsal değerler ve aile içi ilişkilerdir (Bayer, 2013). Bireyin doğduğu andan itibaren sosyal olarak girdiği ilk ortam ve çevre ailedir ve yaşamın kuralları olarak kabullenilmiş her şeyi birey ailede öğrenir. Aile kültürleri, gelenekleri ve de görenekleri nesilden nesle aktarmada en önemli kaynaklardan biridir. Toplumların devamlılığı için aile çok önemlidir ve önemi sonsuza kadar da devam edecektir (Kılıç, 2019).

Bu yüzden de çocuğun olumlu ya da olumsuz fark etmeksizin kişiliğinin oluşmasında önemli rol oynar. Çocuklar aile ortamında gelişimlerini devam ettirirken aynı zamanda ilk eğitimlerini de görürler. Bu yüzden de öğrenmenin ilk başladığı yer de ailedir (Çakmak, 2010). Aile, çocukların davranışları ve karakterlerinin gelişimi üzerinde önemli etkisi olan sosyo-kültürel-ekonomik bir düzenlemedir (Alizadeh ve başkaları, 2011). Çocuğun aile üyeleriyle olan ilişkisi, diğer insanlara, eşyalara ya da bütün yaşama karşı tavırlarının, tutumlarının ya da davranışlarının nedenini ve temelini oluşturur. Yine aile çocuğuna, toplumun bir parçası olduğunu öğretir. Uyum sürecinde alışmasında yardımcı olur (Erdoğan ve Uçukoğlu 2011).

Her birimiz farklı tipteki ailelerde dünyaya geliriz. Kimimiz büyük anne ve büyük babalarıyla aynı evde, kimimiz aynı bahçede yetişmişizdir. Kimimiz ise anne, baba ve kardeşlerimizle büyürüz. Aile üyelerinin sayısı, yani aile yapısı da aile sistemine etki etmekte, karar alma, bağımsızlık, aile işlevleri gibi konulara yansımaktadır (Günindi ve Giren, 2011).

Bu konudan yola çıkarak yapılan bu çalışmada geniş ailelerdeki annelerin çocuk yetiştirmede yaşadığı sorunları incelemeye yer verilmiştir. Kırgız toplumunda geniş ailelerdeki annelerin bir çok sorunla karşılaştıkları bir gerçektir. Çekirdek ailelerdeki annelerin karşılaştığı sorunlarla geniş ailelerdeki annelerin karşılaştığı sorunlar bir çok yönden farklılık gösterir. Geniş ailelerde birlikte yaşayanların sayısı fazla olduğundan her birinin gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Bu özellikle çocuk yetiştirmede de önemlidir. Aile üyelerin annenin çocuk yetiştirme tutumlarına değer vermeleri ve kendilerin istediği özellikleri çocuğa aktarması açısından önemlidir.

Araştırmanın amacı

Araştırmanın temel amacı, Kırgızistan'da geniş ailede çocuk yetiştirmede annelerin karşılaştıkları sorunları incelemektir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmmanın modeli, evren ve örneklem seçimi, verilerin toplanıp analiz edilmesiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yönteminden durum çalışma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, araştırma yapılan bireylerin sahip oldukları öznel görüş ve deneyimlerinin sistematik olarak incelenebilmesini ve edinilen verilerle bilimsel nitelikli yorumlar yapılabilmesini sağlamaktadır (Ekiz, 2003; Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Durum çalışması güncel bir olguyu kendi yaşam çevresi içinde çalışan olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir (Bayer Araştırma).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Kırgızistan'da 2021-2022 yılında geniş ailelerde yaşayan, çocuğu olan ve gönüllü katılan 11 anneden oluşmaktadır.

Katılımcıların 11' (%100) anneler. Annelerin evlilik senesine göre %36,4' ünün 1-3 sene evli olması, %18,1' inin 4-9 sene evli olması, %27,2' inin 10-20 sene evli olması, %18,1' inin 20 sene ve daha fazla evli olması görülmektedir. Ailede çocuk sayısına göre %36,4' ünün 1 çocuğu olduğu, %18,1' inin 2 tane çocuğu olduğu, %27,2' inin 3 tane çocuğu olduğu, %9,1' inin 4 tane çocuğu olduğu, %9,1' inin 5 ve daha fazla çocuğu olduğu görülmektedir. Annelerin önceden yaşadığı aile tipine göre katılımcıların %45,4' ünün geniş ailede yaşamış olduğu, %54,5' inin çekirdek aile tipinde yaşamış olduğu görülmektedir. Annelerin eğitim durumuna göre annelerin %36,4' ünün lise mezunu olduğu, %54,5' inin lisans mezunu olduğu, %9,1' inin yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Görüşme formun hazırlanması için literatür taraması yapıp konuyla ilgili diğer çalışmalar taranmıştır. Bu görüşme formu, tez danışmanı ile birlikte ilk olarak Türkçe taslak formu hazırlanmıştır ve uzman görüşü alındıktan sonra formda yer alan sorulara son şekil verilmiştir. Uygulamak için Kırgız'caya ve Rus'caya çevrilmiştir. Kırgız'caya ve Rus'caya çevrilen görüşme formu alan uzmanları tarafından kontrol edilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yapılandırılmış görüşme tekniğine göre daha esnek bir yapıdadır. Bu teknikte, görüşmeyi yapan kişi daha önceden sormayı planladığı soruları içeren bir görüşme protokolü hazırlar. Bunun yanında görüşmeyi yapan kişi görüşmenin akışına göre başka sorularla veya alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilmektedir. Görüşülen kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırılmasını isteyebilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle araştırmalarda kolaylık sağlamaktadır (Türnüklü, 2000).

Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci Kasım 2021 - Aralık 2021 ayları sürmüştür. Verileri toplama sadece Bişkek şehrinde geniş ailelerde yaşayan çocuğu olan annelerle yüz yüze görüşme yapma yöntemiyle toplanmıştır.

Çalışmada görüşmeler katılımcıların izni alınarak görüşme yapılan ortamda telefonda ses kayıt altına alınmıştır ve veri toplama işleminden önce katılımcılara çalışmanın amacı açıklanmış, kimlik bilgilerin gizli tutulacağı ve istedikleri takdirde görüşmeyi bırakabilecekleri sözlü olarak ifade edilmiştir. Her bir görüşmeye görüşme formu, telefon ve kalem götürülmüştür. Görüşmeler 15-25 dakika arasında yapılmıştır.

Tüm görüşmelerde ses kaydının kullanılmasının sebebi araştırmanın analiz sürecinde oluşabilecek veri kaybının en aza indirgenmesi gayesidir. Nitekim Karasar (1998), niteliksel

bir araştırmada geçerliği ve güvenirliği sağlamadaki en önemli tekniklerden birinin ses ve görüntü kayıtlarının kullanılması olduğunu belirtmiş. Ses ve görüntü kayıtlarıyla insan beyninin kayıt ettikleri birleştirildiğinde kapsamlı veriler elde edilebileceğini, ayrıca sözel olmayan iletişim davranışlarının yakalanarak anlamlandırılmasının söz konusu olabileceğini ifade etmiştir.

Veri Analizi

Araştırmada görüşme yöntemi ile elde edilen verilerin üzümünde nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir. Önceden belirgin olmayan temaların ve kodların ortaya çıkarılmasına olanak tanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve şimşek, 2006).

Görüşme formu ile toplanan verilerin analizinde, sırasıyla şu süreçler izlenmiştir; öncelikle annelerle görüşme yapılmış, bu görüşmelerin ses kayıtları yapılmış ve ses kayıtların dinleyerek toplanan bilgiler görüşme formun çıktısına aktarılmıştır. Formun sonuçları öncelikle gözden geçirilerek kontrol edilmiştir ve bilgisayara aktarılmıştır ve tablo şeklinde yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın elde edilen bulgularına yer verilmiştir.

Araştırmada geniş ailede annelerin ocuk yetiştirmede karşılaşan sorunları ile ilgili bulgular tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Geniş ailede ocuk yetiştirmede annelerin karşılaştıkları sorunlar

Görüşmeciler	Verilen cevaplar analizi	N	%
(A.1), (A.3), (A.5), (A.9), (A.11)	Aile yelerinin çocuğun nasıl yetiştirmesi gerektiğini söylemeleri ve karışmaları	5	24.0
(A.1), (A.2), (A.6), (A.11)	Kendine zaman ayıramaması	4	19.4
(A.4), (A.6), (A.7)	Aile kalabalık olduğundan dolayı çocuğa istediği kadar zaman ayıramaması	3	14.3
(A.2), (A.10)	İki neslin ocuk yetiştirme tutumlarının ve değerlerinin atışması	2	9.5
(A.5), (A.10)	Kayınvalidenin ocuğun yaptığı önemsiz davranışlara aşırı tepki vermesi	2	9.5
(A.8), (A.10)	Aile yelerinin çocukların aşırı şımarıklıklarına izin vermeleri	2	9.5
(A.2)	Eğer ocuk kurallara uymuyorsa onun aile büyükleri tarafından cezalandırılabilmesi	1	4.8
(A.3)	ocuk aile üyelerinin her birinden etkilenmesi ve böylece çocuğun kararsızlıkların ortaya çıkması	1	4.8
(A.8)	ocukların istenmeyen davranışlarına karşı annenin yaptırım uygulayamaması	1	4.8
Toplam		21	100

Tablo 1 incelendiğinde verilerin büyük kısmı (%24,0) geniş ailede ocuk yetiştirmede karşılaşılan sorunların biri olarak aile üyelerinin (kayınvalide, kayınpeder, baldız) ocuğun

nasıl yetiştirmesi gerektiğini söylemeleri ve karışmaları olduğun belirlemişlerdir. (A.5) “Kayınvalidem çocukla ilgili hep bana neyin nasıl yapılacağını söylüyor. Bu da bazen beni sinirlendiriyor”. (A.3) “Her biri çocuktan farklı beklentileri isterler. Meslek seçimğinde, ya da hangi etkinliğe katılmasında ve bu gibi problemler çıktığında herkes kendi düşüncesine göre şu kursa git bu mesleği seç diyorlar. Bana da sen ona bunu yap demelisin, ona şunu öğretmelisin gibi şeyleri söylüyorlar”.

Katılımcılar (%19,4) kendinelerine bakmaya zaman ayıramadıklarını söylemişlerdir. (A.1) “Anne olarak ben kendime bakmaya zaman ayıramıyorum. Hep çocuk, ev işi ve bahçeyle uğraşıyorum”. (A.6) “Aynı anda bir çok işi yapmaya yetiştirebilmen lazım. Böyle dinamik bir hayatta kendine de zaman ayırman gerekir. Ama çoğu zaman kendine zaman yetmiyor”.

Katılımcılar (%9,5) iki neslin çocuk yetiştirme tutumlarının ve değerlerinin çatışması bir sorun olduğun söylemişlerdir. (A.2) “Kayınvalidem çocuğu eski kurallarla yetiştirmek istiyor ve eski çocuk yetiştirme kuralların doğru (mükemmel) görüyor. Eğer çocuk kurallara uymuyorsa onu cezalandıra bilir. Problem bu iki neslin çocuk yetiştirme metodlarının farklılığı, düşüncenin değer ve tutumların iki nesilde farklı olması”. (A.10) “Geniş ailede çocuk yetiştirmede aile büyüklerinin düşünceleri çocuk yetiştirme kültürü bizim nesile göre farklıdır. Örneğin çocuğa yemek yedirmede onlar daha kültürel yemekleri yediyorlar. Ama ben daha sağlıklı yemekleri meyve sebze yedirmek isterim. Genel olarak geniş ailede çocuk yetiştirmede sorunlar ailede iki neslin farklı çocuk yetiştire modelleri. Yani büyüklerin eski düşüncelere standartlara göre çocuk yetiştirmek istemesi bizim de yeni düşüncelere göre modern bir oryamda çocuk yetiştirmeye çalışmamız”.

Katılımcılar (%9,5) aile üyelerinin çocukların aşırı şımarıklıklarına izin vermelerin belirtmişlerdir. (A.10) “Problem eğer biz eşim ikimiz çocukları yaramazlık yaptığı için azalıyorsak kayınvalidem ve kayınpederim çocuklara daha fedakar, daha anlayışlı davranarak çocukların böyle durumlarda özgüvenin yükseltirler ve şımarık yaparlar. Ama bu gibi durumlar da ebeveynlerin otoritelerin düşürüyor”.

Araştırmada çocuğun kalabalık aile ortamından nasıl etkilendiği ile ilgili bulgular tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Çocuğun kalabalık aile ortamından nasıl etkilendiği

Görüşmeciler	Verilen cevapların analizi	N	%
	Olumlu etkilediği;		
(A.1), (A.2), (A.3), (A.4), (A.5), (A.6), (A.7)	Çocuklar büyük anne büyük babalarından güzel bir şeyleri öğrenebilmesi	7	39.0
(A.7), (A.9), (A.10), (A.11)	Anneye çocuk bakımında yardım edilmesi	4	22.2
(A.1), (A.4), (A.5), (A.10)	Çocuğun yeni bir ortama girince hızlı adapte olabilmesi	4	22.2
	Olumsuz etkilediği;		
(A.8)	Ailede büyük ebeveynler sürekli çocukları kendi çocukluğuyla karşılaştırması ve böylece çocukların onlardan uzaklaşması	1	5.5
(A.6)	Çocuğa istediği kadar zaman ayıramaması	1	5.5
(A.7)	Aile bireylerinin tartışmasından çocukların etkilenmesi	1	5.5
Toplam		18	100

Tablo 2 incelendiğinde verilerin büyük bir kısmı (%39,0) geniş ailede kalabalık ortamında çocuklar büyük anne büyük babalarından güzel bir şeyleri öğrenebileceklerin söylemişlerdir. (A.4.) “Geniş ailede her birinden büyük anne ve büyük babadan iyi bir şeyleri öğrenir. Böylece çocuk gelişir, büyüklere saygı duymayı öğrenir, konuşması iyileşir, yani erken konuşmaya başlar. Büyük anne ve büyük babası masal okuduğunda çocuk dinleyerek kelime hazinesi yükselir”. (A.6) “Çocuklar büyük anne büyük babalarından çok güzel bir şeyleri öğrendiler. Örneğin tarladaki yeşillikleri onların nasıl ve ne zaman büyüceklerin, ev hayvanların at binmeyi öğrendiler onlara bakmayı, kültürel yani sözel sanatlarımızı öğrendiler. Bunları öğrenerek çocuklar hayvanları sevdiler hepsi çok yardımsever ve çalışkan olarak büyüdüler”.

Katılımcılar (%22,2) kalabalık aile ortamında anneye çocuk bakımında yardım edildiğini söylemişlerdir. (A.7) “Büyük anne ise hep çocuklara bakıyor. Yani ben çalıştığımda kayn annem çocuklara bakıyordu. Çocuklara okumayı, yazmayı küçüklüğünden öğretmişti”. (A.9) “Kalabalık aile ortamı bana göre çocukları iyi bir şekilde etkilemektedir. Yani herkes bana çocuk bakımında yardım ederler. Çocuklarla ilgilenirler ve ben musait olmadığım zaman onlar çocuklara bakarlar”.

Katılımcıların (%22,2) kalabalık aile ortamında çocuğun yeni bir ortama girince hızlı adapte olabilmesini söylemişlerdir. (A.1) “Kalabalık ortamda çocuk hem anne-babası hem de evin büyüklerinden destek alabilir ve yeni ortama gelince hızlı

adaptasyon olur diye düşünüyorum”. (A.10) “Çocuklar kalabalık ortamda kime nasıl davranması gerektiğini bilirler. Benim en küçük kızın bile (10 aylık) kime nasıl davranacağını bilir. Eğer ben bazı şeylere izin vermiyorsam çocuklar biliyor ki annebabam yada teyzem izin verir diye. Ben yaptırmayan yada satın almayan oyuncakları onlar alır. Böylece çocuklar her bir insanın özelliğine göre hareket ederler. Büyüyünce yeni çevreye hızlı adaptasyon olurlar. İnsanların nasıl birileri olduğunu hızlı anlarlar ona göre hareket ederler”.

Katılımcıların (%5,5) kalabalık aile ortamında büyük ebeveynlerin sürekli çocukları kendi çocukluğuyla karşılaştırması ve böylece çocukların onlardan uzaklaşmasını söylemişlerdir. (A.8) “Ailede çocukların çocukluğun kendi çocukluğuyla karşılaştırırlar. Yani bizim zamanlarda öyle bir şey yoktur. Biz öyle değildik, biz çok çalışırdık ailemizde böyle şartlar yoktu ve bu gibi. Bu durumlarda ben çoğu zaman sinirleniyorum. Öyle yapınca çocuklar onlardan uzaklaşırlar”.

Araştırmada çocuklarla ilgili bir karar aldığı zaman aileden alınan tepkiler ile ilgili bulgular tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Çocuklarla ilgili bir karar aldığı zaman aileden alınan tepkiler

Görüşmeciler	Verilen cevapların analizi	N	%
(A.3), (A.4), (A.6), (A.7), (A.8), (A.9), (A.10), (A.11)	Aldığı kararlara aile bireylerinin saygı duyması ve karışmaması	8	67.0
(A.2), (A.5)	Aldığı kararlara kayınvalide çoğu zaman karşı çıkması	2	16.7
(A.1), (A.2)	Aldığı kararlara aile bireylerinin olumsuz tepkide bulunması ve kararlarını ciddiye almaması	2	16.7
Toplam		12	100

Tablo 3 incelendiği zaman katılımcılar (%67,0) çocukla ilgili karar aldıkları zaman aldığı kararlara aile bireyleri saygı duymasın ve karışmamasın söylemişlerdir. (A.9)

“Çocuklarımla ilgili bir karar aldığımızda ben eşim ile konuşuyorum, ikimiz karar alıyoruz. O da karar almak istediği zaman benimle konuşuyor. Ailede büyükler ise aldığımız kararlara karşı olmuyorlar. Ben kendi kafama göre karar alsam bile ne eşim ne de aile büyükleri karşı olmuyorlar yani olumlu karşılaşıyorlar”. (A.10) “Eğer ben çocuklarla ilgili bir karar alırsam benim aldığım kararlara herkes saygı duyar. Ama karar alma konusu çocukların yaşına göre de değişir. Çocukluk küçükken kararlar hep anne alıyor çünkü anne hep çocuğun yanında o yüzden çocuğun ihtiyaçlarını bilir. Ama büyüyünce çocuklar daha özgürleşmeye başlarlar o zamanları kararları eşim ile beraber alırız. Bi de karar alma durumu çocuğun cinsiyetine de bağlı diye düşünüyorum. Çünkü erkek çocuklarla ilgili kararları çoğu zaman eşim alır. Kız çocukla ilgili kararları ben alırım. Yani bu bir aile sistemidir. Benim aldığım kararlara herkes saygı duyar ve destekler gerek olduğunda kendi düşüncelerin de söyler”. (A.11) “Yani söylediğim gibi çocuklarla ilgili karar almada eşim ikimiz alıyoruz. Ama her aldığımız karara aile bireyleri saygı duyuyorlar. Biz sadece eşimle karar veriyoruz ve aldığımız kararı bildiriyoruz”.

Katılımcılar (%16,7) çocukla ilgili karar aldığı zaman kayınvaliz çoğu zaman aldığı kararlara karşı çıktığını söylemişlerdir. (A.2) “Kızım ile ilgili karar aldığım zaman kayınvalidem çoğu zaman karşı çıkar. Örneğin çocuğumuzu özel bir ana okuluna göndermek istediğimde kayın annem devlet ana okuluna göndereceğiz diyor. Çünkü devlet ana okulları özel ana okullarına göre daha ucuz olduğunu söylüyor. Yemek konusunda da öyle durum var. Ben kızıma çok kaliteli firmalardan yemek sipariş veriyorum ama kayınvalidem herkesin yediği yemeği yerse de bir şey olmaz hepimiz öyle büyüdük diye söylüyor. Eşim de bazen öyle tepkileri veriyor. Yemek konusunda değil ana okul konusunda. Devlet ana okuluna giderse bir şey olmaz. Orası çocuğun sosyalleşmesi için daha iyi diyor. Her anne kendi çocuğu için büyük bir şey yapmak ister. Ben de kendi çocuğumu büyük bir şeye layık görüyorum. O yüzden kızımın en güzel kıyafetleri en kaliteli yemekleri yemesini en iyi bir ana okuluna gitmesini istiyorum. Ama benim ailem onu anlamıyorlar ve beni daha genç olduğundan dolayı hiç bir şeyi bilmiyor diye düşünüyorlar. Sonucunda da çoğu zaman ben onların taleplerin kabul etmek zorunda kalıyorum. Çünkü ben çalışmadığımdan ve para kazanmadığımdan dolayı. Eğer benim imkanım olduğunda eğer ben çalışsaydım ben istediğimi yapardım”.

Katılımcılar (%16,7) çocukla ilgili karar aldığı zaman aldığı kararlara aile bireylerinin olumsuz tepkide bulunması ve kararlarını ciddiye almamasın söylemişlerdir. (A.1) “Örneğin en basit bir şey çocuk ağladığında ben sürekli elime alıyorum bunu ailem olumlu davranış olarak görmüyorlar. Onlara göre ben öyle yaparak çocuğu kaprisli birey olarak yetiştiriyorum. Ama çocuğu elime almazsam o susmayacak, ağlamaya devam eder. Onlar bunu anlamıyorlar, alışır bir şey olmaz diyorlar. BİR defa kızımı 2 yaşta ana okuluna gönderiyim kendim de işe başlayım diye söylemiştim kendim için karar almıştım. Ama ailem bu kararıma olumlu tepkide bulunmadı. Böyle karar almaya daha erken dediler ve bu konuyu daha açtık. Yani öyle oluyor, bazen benim kararlarımı olumlu şekilde kabul etmiyorlar ve ciddiye almıyorlar”.

Araştırmada çocuk yetiştirmede alınan kararlarda ne derecede söz sahibi oldukları ile ilgili bulgular tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Çocuk yetiştirmede alınan kararlarda ne derecede söz sahibi oldukları

Görüşmeciler	Verilen cevapların analizi	N	%
(A.1), (A.3), (A.4), (A.5), (A.7), (A.9), (A.10), (A.11)	Eşi ile kendisinin söz sahibi olması	8	73.0

(A.6)	Büyük oranda söz sahibi olması	1	9.1
(A.2)	Söz sahibi olamaması	1	9.1
(A.8)	Karar alması halinde aldığı kararları aileye bildirmeli	1	9.1
Toplam		11	100

Tablo 4 incelendiği zaman katılımcılar (%73,0) geniş ailede çocukları yetiştirmede alınan kararlarda eşi ile kendisi söz sahibi oldukları bulunmuştur. (A.3) “Çocuklarla ilgili kararlarda çoğu zaman eşim ikimiz söz sahibiyiz. Yani ikimiz nasıl yapalım ne yapalım izin verelim mi diye aramızda anlaşıyoruz. Önceden de öyleydi ama o zaman aramıza daha kayn annem ve babam katılıyorlardı bir karar alınırken. Ama şimdi herhangi bir sorunumuz olursa eşim ikimiz karar veriyoruz. Tabiki çocukların da düşüncelerine önem veriyoruz çünkü bu onların hayatı”. (A.10) “Çocuk yetiştirmede çoğu zaman kararları eşim ikimiz alırız. Yani örneğin eğer çocuklar bir etkilige gitmek isterse yada kursa gitmek isterse bu konularda eşim karar alıyor. Ben çoğu zaman çocuk yetiştirmede ev işleri ile ilgili kararları alıyorum. Ama eğer ben çocuklarla ilgili bir karar alırsam benim aldığım kararlara herkes saygı duyar. Ama karar alma konusu çocukların yaşına göre de değişir. Çocuğuk küçükken kararlar hep anne alıyor çünkü anne hep çocuğun yayında o yüzden çocuğun ihtiyaçların bilir. Ama büyüyünce çocuklar daha özgürleşmeye başlarlar o zamanları kararları eşim ile beraber alırız”.

Katılımcılar (%9,1) geniş ailede çocukları yetiştirmede anne olarak büyük bir oranda söz sahibi oldukların söylemişlerdir. (A.6) “Büyük bir derecede söz sahibiyim. Ben olmadıgımda benim haberimsiz çocuklar kendi bildiğın yapamazlar. Eşim de benim haberimsiz karar almaz. Hep bana haber veriyorlar. Kimese de karışmıyorlar. Alınan kararlarda büyük derecede söz sahibiyim”.

Katılımcılar (%9,1) geniş bir ailede çoğu zaman söz sahibi olamamasın söylemişlerdir. (A.2) “Söylediğım gibi benim düşüncelerimi onlar çoğu zaman kabul etmiyorlar. Çocuğa bir şeyleri almada yani kıyafet almada yada bir yemek almada benim sözlerim dikkate alınır. Yani aileme söylemeden alabiliyorum bazen de böyle olmuyor. Ama bu konularda ben söz sahibi olabilirim. Fakat önce söyledigim gibi anaokulu gibi konularda benim sözüm dikkate alınmıyor. Çünkü özel ana okuluna göndermeye ben çalışmıyorum. Parayı ailem verdiğinden dolayı onlar karar veriyorlar ben de bir şey diyemem. Ekonomik olarak onlara bağılıyım yani. Söylediğım gibi benim düşüncelerimi onlar çoğu zaman kabul etmiyorlar.”

Araştırmada çocuğa izin vermemesine rağmen ailenin izin verdiğı davranışlar ile ilgili bulgular tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Annenin izin vermemesine rağmen ailenin izin verdiğı davranışlar

Görüşmeciler	Verilen cevapların analizi	N	%
(A.2), (A.8), (A.9), (A.10)	Çocuğun hertürlü şımarıklıklarına	4	28.6
(A.4), (A.5), (A.6), (A.11)	Kararlara herkes uyar	4	28.6
(A.1), (A.7), (A.10)	Çocuğun cep telefonuyla çok zaman geçirmesine	3	21.4
(A.1)	Çocuğun her istediğini yapabilmesine	1	7.1
(A.3)	Çocuğun geceleri dışarıya çıkmasına	1	7.1
(A.7)	Çocukların kışın dışarıya çıkmalarına	1	7.1
Toplam		14	100

Tablo 5 incelendiği zaman katılımcılar (%28,6) geniş ailede onların izin vermediğine rağmen ailede izin verildiği davranış olarak büyüklerin çocuğun hertürlü şımarıklıklarına izin verilmesin söylemişlerdir. (A.9) “Çocuklar benden para isterler ben onlara vermem, çünkü para sorma kötü bir alışkanlık olmasın diye. Çocukların zaten her şeyi var, onlar para alıp da markete gidip zararlı bir şeyleri alırlar. Ama ben vermiyorsam aile büyükleri onlara para verirler. Ben de bu durumda vermeyin diyemem, saygısızlık olmasın diye. Yani bazen çocuklar aşırı şımarık oluyorlar. Ben de bu onlara alışkanlık olmasın diye bazen azalıyorum onları, ama büyükler ise onları daha şımarık yapıyorlar benim istemediğime rağmen”. (A.10) “Benim izin vermediğime rağmen ailede çocukları çok şımarık büyütüyorlar. Yani ben çocuklara çikolata yemeyi yasaklıyorum ailede büyükler ise onlara tatlı yemeye izin veriyorlar. Öyle yaparak çocukların her istediğini yapıyorlar, ben izin vermediğim şeylere aile büyükleri izin veriyorlar”.

Katılımcılar (%28,6) geniş bir ailede eğer anne çocuğa belli bir davranışa izin vermiyorsa kimse izin vermediğinin söylemişlerdir. (A.5) “Eğer ben izin vermiyorsam kimse izin vermez. Ama tam tersi oluyor ben izin verdiğime rağmen kayın annem izin vermediği davranışlar oluyor. Mesala kıyafet konusunda. Ben kızlar daha modern giyinsin kendilerine daha iyi baksınlar makyaj yapsınlar derim ama kayınvalidem kızlara öyle giyinmek olmaz. Makyaja daha genç diyor. Böyle durumlar da oluyor”. (A.6) “Bizim ailede öyle bir şey yoktur. Önceden de yoktu. Yani eğer ben izin vermiyorsam başka kimse de izin veremez. Ama tabi bazen eğer çocuk yaramazlık yapıyorsa ben ona öyle yapma dersem eşim de ne olur ki sadece oynuyor diyebilir. Yani çocuklar küçükken öyle durumlarla çok karşılaşmıştık. Ama şimdilik ben izin vermediğim davranışlara kimse izin veremez”.

Katılımcılar (%21,4) geniş ailede onların izin vermediğine rağmen ailede izin verildiği davranış olarak çocukların çok cep telefon kullanmasını söylemişlerdir. (A.7) “Ben çocuklara çok cep telefonun kullanmamasını isterim. Ama eşim onlara telefon veriyor. Yani evde ailemizde kimse de ben izin vermediğime rağmen bir davranışlara izin vermez. Sadece bazen eşim ile anlaşamıyoruz”. (A.10) “Ben çocuklara çok cep telefonun vermemeye çalışırım. Ama eşim onlara telefon veriyor. Ben istemediğime rağmen. Yani bazen bu gibi durumlara karşılaşılabiriz. Ama çok sık değil ve bu bir büyük sorun yaratmıyor”.

Katılımcılar (%7,7) onların izin vermediğine rağmen geniş bir ailede izin verilen davranışları söylemişlerdir. (A.3) “Çocuğumuz arkadaşlarıma gittim diye bazen akşamları kayboluyor. Ben korkuyorum eşime söylesem gelir işte erkek bir şey olmaz diyor. Yani ona geceleri arkadaşlarına gitmeye izin veriyor benim ismediğime rağmen evdekiler özellikle eşim ona öyle davranışa izin veriyor”.

Katılımcılar (%7,7) onların izin vermediğine rağmen geniş bir ailede izin verilen davranışları belirlemişlerdir. (A.7) “Ben çocukları hasta olmasın diye kışın bazen soğuk olduğunda dışarıya çıkarmıyorum. Ama eşim çocuklar işte oynarlar diye onlara dışarıya çıkmaya izin veriyor”.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırgızistan’da geniş ailede çocuk yetiştirmede annelerin karşılaştıkları sorunların incelemek amacıyla yapılan araştırmada ulaşılan araştırma sonuçları ve tartışma aşağıda sunulmuştur.

Geniş ailede çocuk yetiştirmede annelerin karşılaştıkları sorunlar ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; aile üyelerinin çocuğun nasıl yetiştirmesi gerektiğini söylemeleri ve hep karışmaları, kendine zaman ayıramaması, aile kalabalık olduğundan dolayı çocuğa istediği kadar zaman ayıramaması, iki neslin çocuk yetiştirme tutumlarının ve değerlerinin çatışması, kayınvalidenin çocuğun yaptığı önemsiz davranışlara aşırı tepki vermesi, aile üyelerinin çocukların aşırı şımarıklıklarına izin vermeleri, eğer çocuk kurallara uymuyorsa onun aile

büyükleri tarafından cezalandırılabilmesi, çocuk aile üyelerinin her birinen etkilenmesi ve böylece çocuğun karasızlıkların ortaya çıkması, çocukların istenmeyen davranışlarına karşı annenin yaptırım uygulayamaması.

Ergöl ve başkaları (2012), yaptığı araştırmada her bir aile tipinde geniş ailede, çekirdek ailelerde kadınlar anne görevlilerinin çoğu ev işleri ve çocuk bakımı konusunda eşlerinden orta düzeyde yardım aldıkları, ancak asıl sorumluluk ve yükün her zaman annelerin üzerinde olduğunu belirtmişlerdir. Kadınlar evle ilgili yapılması gereken işlerde kendilerini sorumlu hissederken erkekler bu işlere yardımcı pozisyonunda kaldıkları için zihinsel yükün kadınların üzerinde olması katılımcıların bu şekilde algılamalarına neden olabilir kadınların ev işleri konusunda eşlerinden aldığı destekle ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde de ev işlerinin çoğunlukla kadınların sorumluluğunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonucunda da aile kalabalık olduğundan dolayı çocuğa istediği kadar zaman ayıramaması sonucuna ulaşılmıştır. Ergöl ve başkaları'nın (2012), araştırması bu araştırma bulgusunu desteklemektedir.

Gürsoy (2006), yaptığı araştırmada ailede büyük ebeveynin bulunması annenin aile içerisinde stres ve sıkıntı yaşamasına dolayısıyla bu stresini çocuğa yansıtmasına ve çocuğun aile ilişkilerini olumsuz değerlendirmesine neden olabileceğin bulmuştur.

Bazı literatür çalışmalarında geniş ailelerde anneye yönelik aile içi şiddet bulgularına rastlanmasına rağmen bu çalışmada annelere karşı aile içi şiddet bulgusuna ulaşılmamıştır. Türkleş ve başkaları (2013), yaptıkları araştırmada geniş aile yapısı içindeki kadınların daha çok ruhsal zorlanma yaşadıkları söylenmiştir. Geniş aile yapısı içindeki kadınların ailelerinde aile içi iletişim, aile içi rol dağılımı işlevi, aile içindeki uygun olmayan duygusal tepkiler, aile içinde gereken ilgiyi gösterme ve ailelerin genel işlevlerini yerine getirmede daha fazla sorun yaşandığı bulunmuştur. Aile büyüdükçe şiddetin arttığını özellikle kaynana ile anlaşmazlıklardan doğan sorunların geleneksel gelin-kaynana ikilemini yarattığını ve eşler arasında da çatışmaya yol açtığını bulunmuştur. Turan ve başkaları (2000) nında yaptığı çalışmada geniş ailede yaşamının aile içi şiddetle ilişkili olduğu bulunmuştur.

Çocuğun kalabalık aile ortamından nasıl etkilendiği ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; kalabalık aile ortamı olumlu etkilediği: çocuklar büyük anne büyük babalarından güzel bir şeyleri öğrenebilmesi, anneye çocuk bakımında yardım edilmesi, çocuğun yeni bir ortama girince hızlı adapte olabilmesi. Kalabalık aile ortamı olumsuz etkilediği: ailede büyük ebeveynler sürekli çocukları kendi çocukluğuyla karşılaştırması ve böylece çocukların onlardan uzaklaşması, çocuğa istediği kadar zaman ayıramaması, aile bireylerinin tartışmasından bunu çocukların etkilenmesi olarak bulunmuştur.

Arpacı ve Bekar (2013), yaptıkları araştırmada çocukların, büyükanne baba ile parka gitme, okula gitme, alışverişe gitme, büyükanne babadan harçlık ve hediye alma, büyükanne babanın masal veya hikâye anlatması gibi olumlu görüşlere katılmalarında ise büyük ebeveynin yaşının etkili olduğu görülmektedir. Çocukların genç büyük ebeveynler ile daha iyi iletişim kurdukları, büyük ebeveyne yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu araştırma sonucu yaptığımız çalışmanın çocuklar büyük anne büyük babalarından güzel bir şeyleri öğrenebilmesi sonucun desteklemesine rağmen İçli (1994), yaptığı sosyal sorunlar çerçevesinde aile içi ilişkileri incelediği çalışmasında, geniş ailedeki çocukların aileleri için daha olumsuz duygulara sahip olduğu ve çekirdek aileye göre aileleri ile iletişim kurmada zorlandıklarını belirlemiştir.

Coşkun (2004), geniş ailede ve çekirdek ailede yaşayan çocukların aile ortamını algılamalarının incelemesini yaptığı araştırmada geniş aile tipinde, ailelerin geleneklere olan bağlılıkları ve evde bulunan kişi sayısının fazla olması nedeniyle ailede stres ve yoğunluk daha fazla yaşanabilmekte, dolayısıyla da çocuklara yeterince ilgi ve sevgi gösterilmemesi sonucu bulunmuştur. Bu araştırmada da annenin çocuğa istediği kadar zaman ayıramaması ve aile bireylerinin tartışmasından çocukların etkilenmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Coşkun (2004), geniş aile tipinde anne-babanın çocuğa ayıracak fazla zamanlarının olmaması, büyük ebeveynler ve ebeveynler arasında yaşanan çatışmalar ve ailede sergilenen tutum farklılıkları geniş ailede yaşayan çocukların aile ortamını olumsuz değerlendirebilmelerine neden olabilmesi bulunmuştur. Bu bulgu araştırmanın aile bireylerinin tartışmasından çocukların etkilenmesi sonucun desteklemektedir.

Çocuklarla ilgili bir karar aldığı zaman aileden alınan tepkiler neler olduğu ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; aldığı kararlara aile bireylerinin saygı duyması ve karışmaması, aldığı kararlara kayıncılaşarak çoğu zaman karşı çıkması, aldığı kararlara aile bireylerinin olumsuz tepkide bulunması ve kararlarını ciddiye almaması olarak bulunmuştur.

Türküleş ve başkalarının (2013) yaptıkları bir araştırmanın bulgularına göre geniş aile yapısına sahip kadınların çocukla ilgili karar almada aile bireylerinden çoğu zaman olumlu tepki aldıkları bulunmuştur. Bu bulgu araştırmanın annenin aldığı kararlara aile bireylerinin saygı duyması ve karışmaması sonucun desteklemektedir.

Aydın (2017), araştırmasında gelinin çocuk sahibi olmasının gelin kayıncılaşarak ilişkisinde anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır. Buna karşılık Anderson (2006), gelinlerin kayıncılaşmalarıyla ilgili dönüm noktalarını araştırmış ve en çok üzerinde durulan ve sıkça tekrarlanan çocuk temasına dikkat çekmiştir. Araştırdığı bulgulara göre; gelinlerin çocuk sahibi olduktan sonra kayıncılaşmaları ile olumsuz yönde değişimler yaşadığını göstermektedir. Kayıncılaşmaların sürekli gelinleri yönlendirmesi ve gelinin çocuk bakımı ile ilgili aldığı kararları önemsememesi buna neden oluyor. Bu bulgu araştırmanın annenin aldığı kararlara kayıncılaşarak çoğu zaman karşı çıkması, aldığı kararlara aile bireylerinin olumsuz tepkide bulunması ve kararlarını ciddiye almaması sonucun desteklemektedir.

Annelerin çocuğu yetiştirmede alınan kararlarda ne derecede söz sahibi oldukları ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; eşi ile kendisinin söz sahibi olması, büyük oranda söz sahibi olması, söz sahibi olamaması, karar alması halinde aldığı kararları aileye bildirmesi olarak bulunmuştur.

Acar (1993), çalışmasına göre kadınlara sorulan ailenizde hangi konulara kim karar verir? sorusuna; arkadaşlar ziyareti, giyim-kusam, alış-veriş, çocuk eğitimi, çocukların doktora götürülmesi, çocukların okul dışı etkinlikleri, doğum kontrolü gibi konularda eşlerin çoğunlukla ortak karar verdikleri görülmektedir. Kadınların %48'i çocuk yetiştirme, %52,3'ü gündelik alış-veriş konularında karar verdiği görülmüştür ve bu sonuçların aile türüne göre büyük bir farklılık göstermemesi bulunmuştur. Hem çekirdek, hemde geleneksel geniş ailelere geçerili olduğu görülmüştür. Bu araştırma bulguları bizim çalışmamızın çoğu zaman eşi ile kendisinin söz sahibi olması ve büyük bir oranda söz sahibi olması sonuçların desteklemektedir.

Özensel (2004), Türkiyede çocuğun yetiştirilmesinde annenin rolün araştırdığı çalışmada; çocukların yetiştirilmesinde öncelikle annenin daha etkili olduğu, daha sonra da eşlerin her ikisinin de birlikte etkili oldukları ortaya çıkmıştır. Çekirdek ailede annelerin çocuk yetiştirme konusunda geniş ailedeki annelere göre daha büyük oranda söz sahibi oldukları, bunun nedeni de çekirdek ailede geniş ailedeki gibi kalabalık ortamın olmadığı ve eşlerin çocukla ilgili karar almada daha özgür oldukları görüldüyse, geniş ailelerde çocuk yetiştirmede alınan kararlarda eşlerin birisi genelde babanın daha çok söz sahibi olduğu görülmüştür. Bu araştırma sonuçları yaptığımız çalışmanın söz sahibi olamaması bulgumuzu desteklemektedir.

Annenin izin vermemesine rağmen ailenin izin verdiği davranışlar neler olduğu ile ilgili sonuçlar şu şekildedir; çocuğun cep telefonu ile çok zaman geçirmesine, kararlara herkes uyar, çocuğun hertürlü şımarıklıklarına, çocuğun her istediğini yapabilmesine, çocuğun geceleri dışarıya çıkmasına, çocukların kışın dışarıya çıkmalarına izin vermeleri olarak bulunmuştur.

Gürsoy ve başkaları (2004), yaptığı çalışmada geniş aile yapısında büyük ebeveynlerin çocuğa aşırı hoşgörü göstermeleri ve onu şımartmaları çocuğun gelişimini olumsuz etkilediğini bulmuşlardır. Bu araştırma sonucu yaptığımız çalışmanın çocuğun hertürlü şımarıklıklarına ve çocuğun her istediğini yapabilmesine izin vermeleri sonucun desteklemektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilebilir;

Aile bireyleri çocuk yetiştirmede ortak hareket etmeleri.

Aile bireyleri çocuk yetiştirmede anneye destek olmaları.

Çocuk yetiştirmede bilimsel verilere dayanarak hareket etmeleri, bunun içi de aane - babalara çocuk yetiştirmeye yönelik eğitim verilmeli.

Ailelerin ihtiyaç durumunda destek almaları için aile danışma kurumlarının kurulmasını öneririm.

Kaynaklar:

1. Acar, F. (1993). Women and University Education in Turkey. *18(4)*, 66-77.
2. Ağdemir, S. (1991). Aile ve Eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
3. Alizadeh, S., Mansur, T., Rohani, A. ve Mariani, M. (2011). Relationship Between Parenting Style and Children's Behavior Problems. *Asian Social Science*, 7(12).
4. Alyap, L. (2014). Köl Tigin anıtının batı yüzü üzerine görsel bir tasarım denemesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-21.
5. Anderson, S. (2006). Family Interaction: A Multigenerational Developmental Perspective (4th ed). Boston: Pearson. (Ak. Ceren Karakaş Uslu, 2019).
6. Arpacı, F. ve Bekar, A. (2013). Çocukların Büyük Ebeveynleri İle Etkileşimlerine İlişkin Görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
7. Aydın E. (2017). Anne-Oğul Bağlanmasının Gelin-Kayınvalide İlişkisi ve Evlilik Doyumunu Yordamadaki Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
8. Bayer Araştırma URL: <https://www.bayesarastirma.com.tr/bayes-akademi/nitel-arastirmalar/durum-calismasi> (son erişim tarihi 19.05.22).
9. Bayer, A. (2013). Değişen Toplumsal Yapıda Aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
10. Coşkun, T. ve Gürsoy, F. (2004). Geniş ailede ve çekirdek ailede yaşayan çocukların aile ortamını algılamalarının incelemesi. *Ankara Üniversitesi, Ev Ekonomisi Yüksekokulu (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı*.
11. Çakmak, Ö. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
12. Ekiz, D. (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş: Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Dergisi*.
13. Erdoğan, Ö. ve Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumu Algıları ile Atılganlık ve Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51-72.
14. Ergöl, Ş., Koç, G., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2012). Türkiye'de Kadın Araştırma Görevlilerinin Ev ve İş Yaşamlarında Karşılaştıkları Güçlükler. *Journal of Higher Education and Science. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1).
15. Günindi, Y. ve Giren, S. (2011). Aile Kavramının Değişim Süreci ve Okul Öncesi Dönemde Ailenin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 349-361.

16. Gürsoy, F. ve Coşkun, T. (2004). Geniş ailede ve çekirdek ailede yaşayan çocukların aile ortamını algılamalarının incelemesi. *Ankara Üniversitesi, Ev Ekonomisi Yüksekokulu (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı*.
17. İçli, G. (1994). Aile içi şiddet: Ankara, İstanbul ve İzmir Örneği. *Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (1-2).
18. Karasar, N. (1998). Bilimsel Araştırma Yöntemi. *Nobel Yayın Dağıtım*. (8. basım).
19. Kılıç, G. (2019). Kadın Akademisyenlerin Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet Algısı: Düzce Üniversitesi Örneği. *Muhakeme Dergisi*, 2(1).
20. Özensel, B. (2004). Türk Toplumunda Çocuğun Yetiştirilmesinde Annenin Rolü: Konya İli Örneği. *Selçuk Üniversitesi Dergisi*.
21. Turan, S. ve Şişman, M. (2000). Okul Yöneticileri İçin Standartlar: Eğitim Yöneticilerinin Bilgi Temelleri Üzerine Düşünceler. *Balıkshehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensyütüsü Dergisi*, 3(4).
22. Turgut, F. (2017). Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar. *Medeniyet ve Toplum Dergisi, Ankara*, 1(1), 93-117.
23. Türküleş, S., Yılmaz, M., Özcan, A., Öncü, E. ve Karataş, B. (2013). Kadınlarda Ruh Sağlığı ve Aile İşlevlerini Etkileyen Etmenler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*.
24. Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 24(543-559).
25. Yapıcı, Ş. (2010). Türk Toplumunda Aile ve Eğitim İlişkisi. 1-562.
26. Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2006). Nitel Araştırma Yöntemleri. 11. Baskı 427.